

Λογοτεχνία ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΩΡΑΙΤΗ

693.717.8812

www.kmoraiti.gr

20/8/2020

ΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

Οι κειμενικοί δείκτες είναι οι εκφραστικοί τρόποι που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στο κείμενό του ή ο ποιητής στο ποίημά του προκειμένου να μορφοποιήσει και να υλοποιήσει το περιεχόμενο. Αποτελούν τις επιλογές του συγγραφέα σε επίπεδο μορφής ή περιεχομένου. Αξιοποιούνται για να συνθέσει ο μαθητής ή η μαθήτρια ένα ερμηνευτικό σχόλιο για το λογοτεχνικό κείμενο. Εναλλακτικά αναφέρονται ως:

- αναφορές στο κείμενο
- μηχανισμοί του κειμένου
- στοιχεία του κειμένου
- εκφραστικά μέσα
- γλωσσικές επιλογές

τα είδη των κειμενικών δεικτών:

- Αφηγηματικές τεχνικές: είδος αφηγητή, εστίαση, αφηγηματικοί τρόποι (αφήγηση, περιγραφή, διάλογος, σκέψεις, μονόλογος) αφηγηματικός χρόνος κ.α.
- Σύνδεση προτάσεων (ασύνδετο σχήμα, παρατακτική σύνδεση, υποτακτική σύνδεση)
- Μικροπερίοδος ή Μακροπερίοδος λόγος
- Εγκλίσεις και τροπικότητα
- Οι χρόνοι του ρήματος
- Σημεία στίξης
- Ρηματικά πρόσωπα
- Σχήματα λόγου (μεταφορές, παρομοιώσεις, προσωποποιήσεις, υπερβολές, επαναλήψεις, αντιθέσεις, οξύμωρο σχήμα, εικόνες)
- Ευθύς ή πλάγιος λόγος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Οι κειμενικοί δείκτες δεν αποτελούν αυτοδύναμο στοιχείο, αλλά ενδιαφέρουν επειδή βοηθούν να αποδοθεί το νόημα του κειμένου. Οι αναφορές σε συγκεκριμένους κειμενικούς δείκτες αξιολογούνται στον βαθμό που υποστηρίζουν με επιτυχία την ερμηνευτική προσέγγιση του μαθητή ή της μαθήτριας. Άλλωστε, ένα λογοτεχνικό κείμενο, συνδυάζει το περιεχόμενο και τη μορφή. Και κάθε λέξη ή φράση αποτελεί κειμενικό δείκτη. Το είδος της ερώτησης καθορίζει την επιλογή των κατάλληλων κειμενικών δεικτών. Άρα, ο μαθητής ή η μαθήτρια επιλέγει αυτούς τους κειμενικούς δείκτες και τις αναφορές στο κείμενο που θα τον βοηθήσουν να τεκμηριώσει την απάντησή του. Δεν ενδιαφέρει απλώς η απαρίθμηση των κειμενικών δεικτών αλλά η επιλογή αυτών που υποστηρίζουν το ερμηνευτικό σχόλιο.
2. Τα σύντομα χωρία ή τις φράσεις του κειμένου ο μαθητής πρέπει να τα ενσωματώνει στο λόγο του και στην απάντησή του και να μην τα μεταφέρει αυτούσια και απομονωμένα.

3. Δεν χρησιμοποιούμε τους όρους συγγραφέας ή ποιητής αλλά αφηγητής ή ποιητικό υποκείμενο.
4. Πραγματοποιείται ερμηνευτικός διάλογος, για την ερμηνεία του κειμένου. Οι διαφορετικές απόψεις των μαθητών/ τριών προέρχονται από τη διαφορετική προσληπτική κλίση και τα διαφορετικά βιώματα. Ωστόσο, η ελευθερία του ερμηνευτικού διαλόγου τιθασεύεται από τους κειμενικούς δείκτες.
5. Η αναφορά σε κειμενικούς δείκτες είναι απαραίτητη, ακόμα και αν η εκφώνηση δεν το ζητά. Αν η εκφώνηση απαιτεί συγκεκριμένους κειμενικούς δείκτες, ο μαθητής ή η μαθήτρια πρέπει να αξιοποιήσει κυρίως αυτούς.
6. Το νόημα του κειμένου οδηγεί στην επιλογή των συγκεκριμένων κειμενικών δεικτών και δεν αξιοποιείται απλώς η λίστα με τους κειμενικούς δείκτες. Μάλιστα, οι κειμενικοί δείκτες αποτελούν τη βάση για την ανάλυση και ερμηνεία του κειμένου.

π.χ. όταν μία λέξη ή μια φράση επαναλαμβάνεται διαρκώς, οφείλουμε να την εξηγήσουμε, γιατί έχει σημασία για την πλοκή ή για τα συναισθήματα του ήρωα ή του αφηγητή.

π.χ. το β' ρηματικό πρόσωπο, προσδίδει διαλογικό χαρακτήρα και δίνει αμεσότητα, παραστατικότητα και θεατρικότητα, καθώς αποκαλύπτει και στοιχεία του χαρακτήρα των ηρώων.